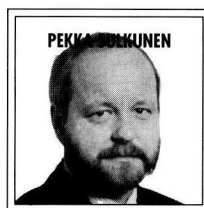

KAHTEN KASTIIN

Tyttäreni menee ensi syksynä kouluun. Tutustumistilaisuudessa keväällä koulu esitelti kulttuurikasvatustaan. Lavalle kiipesi vuoron perään kolmisenkymmentä oppilasta esittämään runoja, kuorolaulua, soittoa ja tanssia. Joukossa ei ollut yhtään poikaa. Vain ulkomaalaisluokan lausussa suomalaisia sananlaskuja myös pojat olivat mukana.

Tänä talvena Suomessa on toteutettu kouluuudistus, joka asiantuntijoiden mukaan on mittasuhteiltaan suurempi kuin peruskouluuudistus aikoinaan. Peruskouluhan ei muuttanut paljoa opetuksen sisältöä tai toimintaperiaatteita. Keskikoulu vain tuli pakolliseksi. Nyt muutetaan rakenteiden lisäksi opetuksen sisältöä tavalla, joka vaikuttaa myös poikien ja tyttöjen koulutusuran erilaisuuteen.

Valtioneuvosto on hyväksynyt peruskoulun ja lukion tuntijaon ja tarkistaa toukokuussa koulutus- ja tutkimuspoliittisen kehittämissuunnitelman vuosiksi 1991–1994. Opetushallitus valmistelee tuntijakoasetuksessa määriteltujen oppiaineiden oppisisältöjä. Keskiasteen ammatillista koulutusta uudistetaan vastaavasti. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on jo poistettu lähes kokonaan ns. yleisaineet, joiden tarkoituksena on humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen yleissivistyksen sekä jatkokoulutuskelpoisuuden turvaaminen.

Kaikki tämä on tapahtunut ja tapahtuu virkamiestyönä ilman julkista keskustelua. Vain pakkoruotsi aiheutti pienen myrskyn poliittisessa vesilasissa.

Uudistuksen sävel on yksi ja yhteinen: valinnaisuus, erilaisuus, päätösvallan hajauttaminen kunnille, kouluille ja oppilaille. Paljon puhutaan tulosvastuusta, kysynnän ja tarjonnan laeista, jopa koulutusmarkkinoista. Opetusministeriön laatimassa kehittämissuunnitelman tarkisteessa puhutaan ”moduuliopiskelusta” ja peruskouluun tarjotaan uudeksi läpäisyaineeksi yrittäjyyskasvatusta. Viime vuosikymmenen kasinoyhteiskunta ja sen kovat arvot tuodaan nyt laman aikana vihdoin myös lasten kasvatuksen periaatteiksi. Kouluhan on tunnetusti aina ajastaan jäljessä.

Uudistuksessa on myös hyviä piirteitä. Oppilaiden valintojen lisäämiseen on ilmeistä tarvetta. Lukio-opiskelun kurssimaisuus on varmaan järkevää. Päättävästä siirtäminen kunnille ja siihen liittyvä pyrkimys eri oppilaitosten yhteistyöhön on sekin kannatettava ajatus. Aikuisopiskelun kannustaminen on varmasti välttämätöntä, kun koulutusaika pitenee, ammattisisällöt vaihtuvat nopeasti ja kasvavia opiskelukustannuksia on voitava jaksaa eri elämänvaiheisiin.

Kaksi teemaa mittavasta suunnitelmapaperien pinosta nyt kuitenkin puuttuu. Tasa-arvo ja elämän henkinen rikastaminen eivät enää ole koulujärjestelmän päätehtäviä. Kaikki mitataan ”Suomen selviytymisstrategian” mittapuilla.

Valinnaisuus ja tulosvastuu ovat kauniita sanoja, ja niille on varsinkin liiaksi byrokratisoituneessa koulujärjestelmässä taatusti tilaa. Mutta kun juppikulttuurin henki on niitä

ohjaamassa eikä mitään vastavoimia ole kentälle ilmaantunut, tuloksena on koulutuksellinen eriarvoisuus sekä väestönosien että opin-alojen välillä.

Niin siinä varmaan käy, että juuri ne koulut ja oppilaat, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat tukea ja kannustusta, jäävät tuloksellisuuden arvioinneissa myös rahanjakajien myötätuntoa vaille. Samoin selkeitä päämääriä vailla oleva itsensä sivistäminen. Kehittämissuunnitelman tarkisteessa vaaditaan suoraan, että ”aikuis-koulutuksesta merkittävin osa on kysyntään perustuvaa ja koulutuksen käyttäjän/tilaajan maksamaa. Kysyntään perustuva ohjaus toimii kannustimena tarjonnan laadun ja laajuuden takaamiseksi”. Maksukykyinen kysyntä tuskin kohdistuu niihin historian, yhteiskuntatieteen, taiteiden, käsitöiden ja kielten kursseihin, joilla suurin osa kansalais- ja työväenopistojen opiskelijoista nykyään käy vain elämäänsä rikastaakseen ja itsensä sivistämisen tarkoituksessa.

Tasa-arvo oli peruskoulu-uudistuksen ylin tavoite aina vuoden 1985 peruskoulu- ja lukiolainsäädäntöön saakka. Sen toteuttaminen johti tiukkaan keskusjohtoisuuteen ja tarkkaan valtakunnalliseen opetusohjelman säätelyyn, josta nyt halutaan päästä eroon. Siksi tasa-arvo on sana, joka helposti kiihottaa kouluhymien raivontunteita.

Kun yhtenäisyydestä ja tasapäisyydestä nyt halutaan päästä eroon, ei seurauksista juuri piitata. Tulee mieleen hölmöläisten rakennuspuuha, jossa ikkunan keksimisestä innostuttiin niin, että seinät purettiin valon saamiseksi pirtiin. Ei edes se tasa-arvon käsite, joka nykysuomessa viittaa sukupuolten samanlai-

seen kohteluun, näytä kiinnostavan koulusuunnittelijoita. Kauniit puheet jatkuvasta koulutuksesta ja koulumuotojen yhteistyöstä johtavat käytännössä koulumuotojen, siis ammattikoulun ja lukion, välisen kuilun syvenemiseen. Jo peruskoulun yläasteella tehtävä valinta niiden välillä jakaa oppilaat entistä selvemmin kahteen kastiin.

Poikien karsiutuminen kulttuuriharrastuksista ja taideluokilta on tunnettu ilmiö. Samoin se, että yleissivistäviä aikuisopintoja harrastavista suurin osa on naisia. Nyt ollaan luomassa järjestelmää, jossa tämä muutta mutkitta hyväksytään ja ongelma kärjistyy. Ammattioppilaitoksista ollaan poistamassa pakolliset yleissivistävät aineet kokonaan. Niiden opiskelu olisi vapaaehtoista. Niitä toki vaadittaisiin jatkokoulutukseen pyrkijöiltä, mutta vain äidinkielessä, matematiikassa, toisessa kotimaisessa ja vieraassa kielessä (mahdollisesti myös fysiikassa, kemiassa ja yhteiskuntaopissa – opetushallitus tekee asiasta päätöksen 26.5.).

Tässä nyt ollaan vihdoinkin luomassa koulutusväylä tuleville jupeille, pääasiassa miespuolisille diplomi-insinööreille ja ekonomeille. Heidän ei tarvitsisi peruskoulun jälkeen lukea riviäkään historiaa, uskontoa, filosofiaa eikä mitään muutakaan joutavanpäiväistä. Nämä herrat sitten tulevaisuudessa johtavat ja keskijohtavat meidän teollisuutemme, pankkiemme ja virastojemme sivistyneitä naisia ja yrittävät pärjätä oppineiden vaimojensa kanssa kotona. Parhaiten onnistuvat varmaan ne, joille siunaantuu poikia lätäkaukalolle kuljettaviksi.